

BRATR A SESTRA BYLI DĚTI DOBRÉHO OTCE, ALE MATKU MĚLI zlou macechu, která je nenáviděla; všecko dobré jen své dceři přála, a všecko zlé jim. Otec měl je rád, ale nemohl jim pomoci, neboť žena jeho byla striga. — Nemohouce týraní její déle snést, sřekly se děti, že utekou do světa, a to i vykonaly. Utekly.

Nevědouce kudy kam, daly se upřímo, kam je oči vedly; bloudily horami dolami, pustými cestami, až je počal trápati hlad, a ještě více žížeň, a neměly co jísti, ani čeho se napít. Sestřička to snášela tiše, ale mladší bratříček ustavičně naříkal: „Ach keby som len kapku vody mal!“

„No, čakaj len, adaj najdēm voláku studničku,“ chlácholila ho sestra. Ušli kousek cesty a tu viděli volskou šlépěj, v níž voda stála.

„Eh veru, aj z tej sa rád napijem!“ zvolal žíznivý bratr, ale sestra mu zrazovala: „Něpi, něpi, ak sa napiješ, staněš sa volom!“ Bratr, který sestře věřil, uposlechl a nenapil se. — Šli zase dále a ohlíželi se kolkolem po studánce, ale ani znaku o jaké studánce. — I počal bratr opět naříkati: „Jaj sestrička, smedný som; len čo by za kapku vody bolo!“ — Sestra těšila bratra, jak jen věděla, a tu hle, viděli zase koňskou šlépěj plnou vody.

„Napijem sa aj z tej, čo by aj mutnějšia bola!“ — radostně zvolal bratr, chtě se shýbnouti. „Něpi, něpi, ak sa napiješ, staněš sa koňom!“ — varovala sestřička a pryč odšinuła ho od vody. — Dal si opět říci.

Než ta trpělivost jeho dlouho netrvala, trápen velikou žízní a nevida nikde studánky, rozplakal se řka: „Idēm nazpak, napijem sa, a čo by som sa aj koňom stal!“ I chtěl se vrátiti. — Sestra, ač sama žízniva, ráda by si ani kapky nebyla dopřála; jen kdyby pro něho byla dostala, ale ne-

bylo o vodě památky; zpět pustiti ho ale nechtěla. — Přece tedy jen dále kráčeli a hle, našli zase beráncí šlépěj. Rychle přiskočí k ní bratr, aby se napil, sestra ale mu zabraňovala řkouc: „Něpi, něpi, staněš sa barančokom!“ On sice poslechl, ale jen naoko; jak sestra popošla, obrátil se nazpět, a shýbna se hbitě k zemi, vodu ze šlépěje na jeden lok vypil. — V tomtéž okamžení proměnil se v beránka a měl zlaté rohy.

Sestra, ohlédnouc se a vidouc bratra takto proměněného, začala bolestně nad ním plakati a naříkati. — Ale slzy její mu nespomohly již. Smutně brali se tedy spolu dále, až přišli na jednu louku, kde bylo seno v kopcích vyrovnáno a kde i studánku našli. — Napili se oba do chuti, potom sedla setřička do kopky, beránek položil jí hlavu na klín a tak odpočívali, jsouce umdleni.

Tu dobu bohatý jeden zeman v nedalekém lese poloval; i zaběhl mu jeden z polovných psů na tu louku a tam neustále kopku obskakoval a štěkal. — I šel se pán podívati, co tam má pes v té kopce, že tak štěká, a hle — vidí tam utěšené děvčátko držeti na klíně beránka se zlatými rohy.

„Kděže iděš, čože tu hľadáš?“ ptal se jí udiven.

„Ach nuž, kděže iděm; iděm do sveta voláku službičku si hľadať“ — odpovědělo děvčátko.

„A čože ten barančok, či je to tvoj?“

„Eh veru to muoj bratříčok, čo ho zlá macocha na barančoka premenila,“ smutně pravilo děvče a vše pánovi rozprávěti začalo, jak je macecha týrala, jak z domu odešli a jak se bratr na beránka proměnil. Když to všecko pánovi vyrozprávěla, ptal se jí: „A či by si něhcela ísť so mnou do mojho zámku?“

„Veď som len chudobná diouka, do zámku nėsúca¹; a ja mojho bratříčka opustiť něhcem,“ doložila.

¹ Nehodím se do zámku.

„Len ty choď so mnou, veď vás budem obidvoch dobre chovať“ — domlouval jí zeman a tak upřímně k ní mluvil, že se uvolila s ním jíti. Pán svolal psy, děvčátko si vedlo svého bratříčka a tak se ubírali vespol do zámku. Čeledě se divila, odkud si to pán přivedl to krásné děvčátko, a vidouc, že se pánovi líbí, líbila se jim také. — Pán dovedl si ji do nejlepší jizby, dal jí obléci pěkné šaty a vedle sebe za stůl si ji posadil. Tak ji choval, že lepší nemohl; i beránek, její bratříček, měl se dobře. — Zamiloval si pán děvčátko velice a za několik dní ptal se jí, zdali by nechtěla navždy u něho zůstatí a ženou jeho býti. Stydlivě sklopilo děvčátko oči, ptajíc se beránka: „Bratříčku, mám to urobiť?“

„Urob to, sestrička, urob, dobre budě!“ — přisvědčil beránek a děvče přivolilo. — Byla veselá svatba a z děvčátka stala se krásná paní, a nejen krásná, ale i dobrá paní. — Všickni ji milovali pro tuto její krásu a dobrotu; pán její se v ní jen zhlížel. — Paní byla by též všecka šťastná bývala, kdyby jí nebylo zakletí bratrovo štěstí kalilo. Také na starého otce vzpomínala, na macechu ale nemohla dobrým vzpomínati. Než macecha na pastorkyni nezapomněla a štěstí její bylo jí trn v oku; byla by je raději své dceři přála. — Však nic dobrého nekula.

Po nějakém čase mladá paní pocítila, a když jí doba uplynula, poslali pro babičku — ale místo babičky přišla zlá baba, panina macecha, která o všem věděla a podobu pravé babičky na sebe vzala. — Porodila paní krásného synka. — Otec radostí plakal, ale jaké bylo jeho leknutí, když se podíval na svoji paní a na místě jejím škaředou tvář spatřil. „To je nie moja žena! Kděže je moja krása utěšená?“ ptal se všecek ustrnutý.

„Veď ju tu máte, vašu krásu utěšenú, ale sa takto premenila!“ odpověděla bába a postelkyně² začala plakati,

² Šestinedělka.

že ji nechce muž znát. Bodejt' ji znal, když to byla macešina škaredá dcera, kterou ona v kočku proměněnou s sebou byla přinesla a na místo paní do lože položila, vyhodíc paní oknem do Dunaje. Jak ta mladá paní do Dunaje padla, proměnila se v zlatou kačici a vploula mezi ostatní kačice, které na Dunaji plavaly. — Pán byl nad proměnou své krásné ženy velice zarmoucen, ani ho to dítě tak netěšilo, jako by ho bylo těšilo, kdyby matka mu takovou zůstala, jakou dříve byla. — Beránek chodil také smuten po domě, dobře věda, co se dělo. Bába odešla z domu a ta škaredá její dcera dělala, jako by opravdu paní byla, jenže dítě ukojiti nemohla — poněvadž mu matkou nebyla. Tu když plakalo ubožátko hladem, přiběhl beránek, vzal je na rožky a běžel s ním k Dunaji. — Když k Dunaji přiběhl, začal volati: „Káč, káč, kačica, kde je tomu dieťaťu mamička?“ — a kačky odpověděly: „Tam, tam v tom prvom šorogu³!“ A tu vyletěla z prvního šorogu zlatá kačice, vyšla na břeh, přeměnila se v krásnou paničku, obriadila a nakočila své děcko, potom je položila beránkovi na rožky a přeměnic se v kačičku do Dunaje vletěla. — Beránek donesl děťátko domů, a spalo do druhého dne. — Nikdo o tom nevěděl, jen stará chůva, co děťátko hlídala. Vědouc, že není beránek jako beránek, nechala mu i druhý den děťátko odnésti. Beránek vzal je na rožky a běžel s ním k Dunaji. Tu chvíli ale díval se pán z okna a viděl, že beránek dítě na rožkách nese. I myslel si: kampak to ten beránek to dítě unáší? a šel za ním.

„Káč, káč, kačica, kde je tomu dieťaťu mamička?“ volal na kačice beránek, přiběhna k Dunaji. — „Tam, tam v tom druhom šorogu!“ — odpověděly kačice a z druhého šorogu vyplavala zlatá kačice, proměnila se v krásnou paničku, obriadila a nakočila dítě a opět se proměnila

³ Houfu.

v zlatou kačici. Vtom přirazil pán ke břehu a chtěl paní chytit, ale ta již s kačicemi po Dunaji plavala a daremné bylo jeho volání po ní. — Beránek utíkal s děťátkem domů a pán zamyšlen nade vším, co byl viděl, šel za ním. — I přemýšlel celou noc, jak by krásnou svoji paní zase dostati mohl. — Třetí den, když děťátko zase hladem plakati počalo a beránek je na rožky vzíti chtěl, podal mu pán zlatý klinčec⁴, řka mu: „Týmto klincom pribiže mojej paničke rúcho, keď budě dieťa nadájat⁵, či mi rozumieš?“

Beránek posvědčil hlavou, že rozumí, dal si klinčec mezi paznehty, děťátko vzal na rožky a běžel k Dunaji. — Pán pospíchal za ním a nedaleko břehu v houšti se skryl. — „Káč, káč, kačica, kde je tomu dieťaťu mamička?“ — volal beránek přiběhna k břehu.

„Tam, tam v tom tretom šorogu,“ odpověděly kačice a z třetího šorogu vyploula zlatá kačice, připloula k břehu a na zlatou paničku se přeměnic vzala beránkovi dítě s rožků a začala je kojiti. — A beránek se k ní postavil a zlatým klincem jí rúcho k zemi přibil, aniž co věděla. Když si dítě nakojila a spořádala, položila je beránkovi na rožky, chtíc zase uletět; ale nemohla, roucho jí vázlo na zemi. — Vtom vyskočil pán z houští, krásnou svoji paničku ulapil a více ji nepustil. — Tak si paní vysvobodil a nemusela být již kačicí. S radostí vedl si ji domů a ona nesla si děťátko sama a věrný beránek radostně vedle ní běžel. — Když je škaredá macošina dcera z okna viděla přicházeti a sestru svoji poznala, rychle ze zámku utekla.

Stará striga ukrutně se rozlítla, když viděla, že se jí zloba její nepovedla. — Spravila se na vránu a letěla k zámku. — Pán se svou vysvobozenou krásnou paní, kte-

⁴ Hřeb.

⁵ Kojiti.

rou čeled' s radostí byla přivítala, těšili se svým krásným děťátkem a děkovali dobrému beránkovi za jeho péči, když tu okolo okna vrána přelítla.

„La vrana,“ povídá mladá paní, „ubožiatko, ažda je lačná, že až na oblok letí,“ a chtěla k oknu přikročit, ale beránek jí přistoupil nohu: „Zostaň, sestro,“ pravil, „zle by sa ti povodilo, keby si k obloku pristúpila,“ a k švakru se obrátě, pravil: „Švagre, vezmi chytro pušku a zastrel' tú vrana, aleže sa jej něchyb!“ — Zeman vida beránka zděšeného, strhl pušku se zdi, otevřel okno, a jak vrána do okna vletět chtěla, střelil. Bylť střelec dobrý. Pronikavé vzkřiknutí zaznělo povětřím, vrána sklesla na okno a z okna spadla do Dunaje. Beránek ale přiskočil k oknu, a vida tam krev, prosil sestru: „Sestričko, choď a tou krvou mně poumývaj čelo.“ — Když mu sestra učinila po vůli, udělal se z beránka krásný mládeneček, její bratr, který jim pověděl, že ta vrána byla jejich zlá macecha.

Byloť v zámku nevýslovné radosti z obapolného vysvobození. — Za několik dní jeli si pro starého otce, kterého do zámku vzali, a tak vespolek žili spokojeně a blaze, zbaveni jsouce zlé macechy.